

Høringsnotat

Regler om ordning for felles menighetsråd for flere sokn – høringsnotat

Kirkerådet 19. april 2021

I Innledning

Kirkemøtet vedtok i kirkeordningen § 8 tredje ledd en egen ordning for felles menighetsråd for flere sokn. Dette er en *særordning* som forutsetter et frivillig samarbeid mellom flere sokn ved deres menighetsråd:

Menighetsråd innenfor en og samme kommune kan med bispedømmerådets godkjenning etablere et felles menighetsråd etter nærmere bestemmelser fastsatt av Kirkemøtet. Det felles menighetsrådet overtar den myndigheten som i og i medhold av trossamfunnsloven og kirkeordningen er lagt til menighetsrådet.

Bakgrunnen for denne nye bestemmelsen er at en del felles menighetsråd har uttrykt ønske om at den nye kirkeordningen skal åpne for en slik løsning som en permanent ordning.

Kirkemøtet har fastsatt den ramme for ordningen at de aktuelle sokn som er omfattet av en slik organisering, må være i én og samme kommune.

Samtidig har Kirkemøtet presisert at et felles menighetsråd skal ha den samme myndigheten som ellers er lagt til menighetsrådet.

Kirkemøtet har også bestemt at det skal etableres en godkjenningsordning med bispedømmerådet som godkjenningsinstans.

I en 15-årsperiode fra 2004 til 2019 har 155 sokn deltatt i forsøk med felles menighetsråd, fordelt på 66 prosjekter.

Høsten 2016 gjennomførte Kirkerådet en spørreundersøkelse blant menighetene som hadde et pågående forsøk i forrige valgperiode. Her kom det frem at en del felles menighetsråd innenfor forsøksordningen uttrykte ønske om at den nye kirkeordningen skulle åpne for felles menighetsråd som en permanent ordning.

Et hensyn som er trukket frem, er at det vil bli *lettere å rekruttere medlemmer* til et felles menighetsråd, siden det blir færre medlemmer fra hvert sokn enn der det enkelte sokn har sitt eget menighetsråd.

Kirkerådet har også registrert andre erfaringer menighetene har høstet:

- færre rådsmøter samlet sett
- færre menighetsrådsmøter å følge opp for de ansatt
- fordelene med å ha kirkevergen som sekretær (der alle sokn i kommunen er med i samarbeidet)

- bedre og enklere saksbehandling
- felles økonomi og forvaltning gir effektivitetsgevinster, blant annet i form av lavere administrasjonskostnader
- samarbeidende sokn kan lettere samordne sin virksomhet

Kirkerådet legger opp til at det blir en høring om forslag om endringer i kirkelig organisering sommeren og høsten 2021; *Prosjekt kirkelig organisering*. Kirkerådet utelukker ikke at en ny organisering også kan få betydning for innholdet i en ordning med felles menighetsråd. For eksempel kan kommunen som relevant avgrensingsområde tenkes å bli gjenstand for en ny vurdering hvis prostiet blir det nye området for fellesorganet for soknet til erstatning for kommunen. Dette og andre aktuelle spørsmål må Kirkerådet eventuelt komme tilbake til.

II Kommentar til de enkelte paragrafene

Formål – § 1

Kirkerådet mener det innledningsvis i reglene bør komme frem at det overordnede formålet med å etablere slike felles menighetsråd – og da også tilretteleggingen gjennom bestemmelsene for slike – må være å vekke og nære det kristelige livet i soknet på en bedre måte enn ved å ha et eget menighetsråd for soknet. Kirkerådet viser til den grunnleggende bestemmelsen i kirkeordningen § 12 første ledd. Tanken er å få frem at kirkens ordninger skal tjene kirkens oppdrag.

Det er stilt spørsmål ved om en slik ordning vil kunne skape *økt avstand* mellom det enkelte sokn og dets råd. Menighetsrådet kalles gjerne soknets basisorgan siden hvert sokn har sitt *eget*, unike organ. Så lenge ordningen med felles menighetsråd for flere sokn bare er et ordningsmessig *tilbud* – en valgfri ordning – mener Kirkerådet at en innvending begrunnet i slik økt avstand ikke er et argument mot den foreslåtte ordningen.

Kirkerådet foreslår slik ordlyd i § 1:

§ 1. Reglens formål

Formålet med disse reglene er å legge til rette for at menighetsråd i kommuner med flere sokn kan etablere hensiktsmessige løsninger for sin organisering. Et felles menighetsråd vil ha samme oppgaver som nevnt i kirkeordningen § 12.

Hovedinnhold – § 2

Kirkerådet mener menighetsmøtene for de aktuelle sokn ikke egner seg til *sammen* å ha oppgaven med å vedta at det – ved menighetsrådene – skal søkes om et samarbeid om et felles menighetsråd for soknene. Det bør være de enkelte menighetsråd som *sammen* gis en slik myndighet. Kirkeordningen § 8 tredje ledd forutsetter at det er menighetsrådene som *avgjør om* det skal søkes om godkjenning av et slikt samarbeid. Kirkerådet anbefaler likevel at spørsmål om å etablere et felles menighetsråd blir lagt frem og drøftet på menighetsmøtene før vedtak treffes slik at

soknenes medlemmer kan gis anledning til å uttale seg. Se også kommentarene til § 6 om sammensetningen av et felles menighetsråd og menighetsmøtets foreslåtte rolle i den sammenheng.

Dersom det pågår et forsøk med felles menighetsråd, vil det bli dette organet som avgjør spørsmålet. Spørsmålet vil da være om forsøket skal gå over til å bli en fast ordning. Kirkerådet antar at det ikke er behov for å presisere dette i bestemmelsen.

Kirkerådet foreslår at § 2 gis slik ordlyd:

§ 2. Felles menighetsråd for flere sokn

Menighetsråd innenfor en og samme kommune kan etablere et felles menighetsråd. Et felles menighetsråd er et menighetsråd som representerer to eller flere sokn. Samtlige sokn som er omfattet av ordningen, skal være representert i det felles menighetsråd.

Et felles menighetsråd kan omfatte alle eller noen sokn i kommunen.

Menighetsmøtets oppgaver – § 3

Det følger av kirkeordningen § 13 at hvert sokn skal ha et menighetsmøte. Menighetsmøtet består av de stemmeberettigede i soknet og bare de som møter frem kan stemme. Menighetsmøtets oppgaver fremgår av kirkeordningen § 9 første ledd og § 14.

Når det etableres et felles menighetsråd for flere sokn, kan det tenkes at sammenhengen mellom sokn og menighet endres over tid – slik at «menigheten» i større eller mindre grad oppleves å omfatte samtlige sokn i samarbeidet.

Resultatet av en slik prosess kan bli at soknene slås sammen, men så lenge hvert sokn fortsatt er en egen juridisk enhet, bør det enkelte sokn ha sitt *eget* menighetsmøte. Imidlertid bør det gjøres en tilpasning vedrørende menighetsmøtets rolle i reglene for sammensetning av et felles menighetsråd.

Se også bestemmelsen om menighetsmøtets uttalerett ved eventuell uttreden fra samarbeidet.

Kirkerådet foreslår at § 3 skal lyde slik:

§ 3. Menighetsmøtet

Kirkeordningens bestemmelser om menighetsmøtet kommer til anvendelse også der soknet er representert ved et menighetsråd som er felles for flere sokn, med den tilpasning som fremgår i § 6.

Etableringen av et felles menighetsråd – § 4

Kirkerådet mener det er ønskelig at etableringen av et slikt samarbeid finner sted i forbindelse med valg til nye menighetsråd. Dette vil lette prosessen med å sette sammen det felles menighetsråd. Planleggingen bør begynne i god tid før valget. I lys av at valgcyklusen kun er på fire år, vil de menighetsråd som innenfor en valgperiode

finner ut at et slikt samarbeid er ønskelig, ikke trenge å vente særlig lenge på å iverksette samarbeidet. Også en søknadsperiode med forankring i egne menighetsmøter vil ta noe tid – likeledes en godkjenning i bispedømmerådet. At hvert eksisterende menighetsråd på vanlig vis må forberede valget, er en naturlig følge av at hvert sokn skal representeres i det felles menighetsråd. Det siste er presisert i forslaget til § 2 første ledd siste punktum.

Hensikten med § 4 er å slå fast at et slikt samarbeid skal knyttes opp til den alminnelige valgcyklusen på fire år. Konkret betyr det at det nye samarbeidsrådet etableres samtidig med at de andre, nyvalgte menighetsrådene trer i funksjon. Dette fremgår også forutsetningsvis av forslaget til § 8 der det er oppstilt frister både for menighetsrådenes felles søknad og for når bispedømmerådet må treffe godkjenningsvedtak.

Forslaget til § 4 lyder slik:

§ 4. Etableringen av et felles menighetsråd

Etableringen av et felles menighetsråd skal finne sted ved starten av en valgperiode til menighetsrådet.

Forholdet til kirkevalgreglene – § 5

Kirkerådet foreslår at de alminnelige valgreglene skal komme til anvendelse også ved valg til felles menighetsråd. Ikke minst er det viktig å klargjøre at hvert sokn også her skal utgjøre en *egen* valgkrets – for å sikre at hvert enkelt sokn som inngår i samarbeidet, blir representert.

Hvis det ved et tidligere valg har blitt etablert et felles menighetsråd eller det før et nytt valg løper et forsøk med et slikt felles menighetsråd, vil det ikke finnes et eget menighetsråd for hvert enkelt sokn som kan fungere som valgstyre etter valgreglene § 4-1. Kirkerådet foreslår da den løsning at det er det felles menighetsrådet som er felles valgstyre for det enkelte sokn. som skal utgjøre valgstyret for sine sokn.

Kirkerådet foreslår at § 5 gis slik ordlyd:

§ 5. Forholdet til kirkevalgreglene

Ved gjennomføringen av valg til felles menighetsråd for flere sokn gjelder kirkevalgreglene tilsvarende så langt de passer med de unntak og presiseringer som følger av bestemmelsene her. Hvert sokn utgjør en egen valgkrets. Felles menighetsråd utgjør samlet valgstyre for det enkelte sokn.

Sammensetningen av et felles menighetsråd – § 6

I forslaget her har Kirkerådet tatt utgangspunkt i kirkeordningen § 9, men gjort noen tilpasninger med hensyn til antall representanter samt menighetsmøtets rolle ved beslutning om dette. Kirkeordningen § 9 annet ledd passer ikke her, siden det er mer enn ett sokn i kommunen.

Etter de ordinære regler for sammensetning av menighetsrådet, er det menighetsmøtet som *bestemmer* det antall medlemmer som skal velges.

I vår sammenheng vil spørsmålet være hvilken rolle menighetsmøtet i det enkelte sokn skal ha når det skal bestemmes *hvor mange* representanter som skal komme fra det enkelte sokn. Her vil særlig *fordelingen* mellom soknene av antall representanter være viktig. Kirkerådet stiller spørsmålet om det er heldig dersom menighetsmøtet her skal ha bestemmende myndighet. Ved uenighet menighetene imellom kunne slik bestemmende myndighet innebære at ett menighetsmøte i praksis kan få et slags veto mot et samarbeid menighetsrådene ønsker. Men dersom dette vurderes som en heldig ordning, bør menighetsmøtet her ha bestemmende myndighet. Kirkerådet foreslår foreløpig at det bør være tilstrekkelig at menighetsmøtet i det enkelte sokn *avgir uttalelse* om sammensetningen av det felles menighetsråd, herunder om representasjon fra eget sokn. Kirkerådet finner dette mest forenlig med at det er menighetsrådene som i kirkeordningen § 8 tredje ledd er gitt myndighet til å etablere et felles menighetsråd.

Forslaget legger opp til at menighetsrådene i fellesskap bestemmer den *innbyrdes* fordeling av representanter.

Dersom det pågår et forsøk med felles menighetsråd, gjøres den tilpasning at det blir dette samarbeidsorganet som har den avgjørende myndighet, jf. ovenfor om § 2.

Derimot vil det svare best til den ordinære ordningen etter kirkeordningen § 9 første ledd at det er menighetsmøtet som gis *bestemmende innflytelse* på en senere *endring* av sammensetningen. Her vil det ikke finnes et eget menighetsråd for soknet. Dette kan også gjelde for endret representasjon fra *andre* sokn, siden en endring i ett eller noen sokn, men ikke alle, uansett påvirker balansen i sammensetningen. En slik løsning er foreslått til slutt i § 6. Myndigheten til menighetsmøtet omfatter her også endring av tallet på varamedlemmer.

Gjennomgående vil et felles menighetsråd bli et større råd enn ved eget menighetsråd for hvert sokn. Det kan spørres om det er tilstrekkelig at kun én prest representerer tjenesten med Ord og sakrament («embetet») i det felles menighetsråd. Relasjonen mellom sokneprest og sokn (menighet) har tradisjonelt vært nær og viktig, særlig når det handler om å vekke og nære det kristelige livet.

Kirkerådet har allikevel lagt til grunn at hensikten med at «embetet» er representert i rådet er ivaretatt også når bare én prest er medlem av rådet. Kirkerådet kan ikke se at behovet for flere prester er stort nok til at det skal regelfestes. Men det vil være full anledning til å avtale at andre ansatte, *også* flere prester, skal kunne delta i menighetsrådets møter med tale- og forslagsrett dersom det er ønskelig. En variant kunne også være at den prest som er medlem av rådet i enkelte tilfeller *viker sete* for en prest som i større grad er berørt i den konkrete sak.

Kirkerådet foreslår etter dette at § 6 gis slik ordlyd:

§ 6. Sammensetning av et felles menighetsråd
Kirkeordningen § 9 gjelder så langt den passer.

Et felles menighetsråd for flere sokn består av én sokneprest utpekt av biskopen og to til fire andre medlemmer fra hvert av de berørte sokn, bestemt av menighetsrådene ved etableringen. For de valgte medlemmer velges samtidig minst tre varamedlemmer fra hvert sokn. De samarbeidende menighetsråd avgjør om soknene skal ha lik eller ulik representasjon. Menighetsmøtet i det enkelte sokn avgir uttalelse om sammensetningen av det felles menighetsråd. Skal tallet på de medlemmer som skal velges fra det enkelte sokn senere endres, må menighetsmøtet i hvert sokn gi samtykke før valget kunngjøres.

Sammensetning i kommuner der noen eller alle sokn er omfattet av en ordning med felles menighetsråd – § 7

I henhold til kirkeordningen § 8 skal det være et kirkelig fellesråd i kommuner med mer enn ett sokn. Der ikke alle soknene i kommunen deltar i et samarbeid om et felles menighetsråd, er det klart at soknene i kommunen på vanlig vis *må* ha et kirkelig fellesråd.

Erfaringen fra forsøkene er at i langt de fleste forsøk med felles menighetsråd som har omfattet *alle sokn i kommunen*, har dette rådet også overtatt *rollen* til kirkelig fellesråd, på linje med menighetsrådet i ettsoknskommuner. Kirkerådet antar at dette vil bli den foretrukne ordningen også der felles menighetsråd blir en permanent ordning. Den sokneprest eller prost som av biskopen blir oppnevnt til å sitte i felles menighetsråd, vil da også være oppnevnt i kirkelig fellesråd. Kommunens representant *tiltrer rådet* i de sakene som omfattes av kirkeordningen § 17.

Selv om et felles menighetsråd representerer samtlige sokn i kommunen, betyr det likevel ikke at det *må* ha lik sammensetning som et kirkelig fellesråd. I enkelte forsøk har sammensetningen vært ulik, slik at et færre antall medlemmer har sittet i kirkelig fellesråd enn i det felles menighetsråd. Kirkerådet mener det ikke skal være et krav om lik kirkelig sammensetning av henholdsvis det felles menighetsråd og kirkelig fellesråd.

Representasjon fra samtlige sokn

Utgangspunktet eller normalordningen er at hvert sokn skal ha sitt eget menighetsråd og hvert menighetsråd er representert i kirkelig fellesråd.

I lys av soknets status som kirkens grunnenhet mener Kirkerådet at alle sokn må være representert i kirkelig fellesråd *også* der noen eller alle soknene i en kommune samarbeider om et felles menighetsråd.

Kirkerådet viser til at det enkelte sokn i stor grad er berørt i de sakstyper eller spørsmål der kirkelig fellesråd har myndighet. Ikke minst gjelder dette forvaltningen av kirke med tilhørende tomt og eventuelle fond og andre formuesrettigheter knyttet til kirken. Det vil være uheldig om det berørte sokn ikke er representert når blant annet slike beslutninger blir truffet.

Sammensetningen av kirkelig fellesråd der ikke alle sokn i kommunen er med i samarbeidet om et felles menighetsråd

Der ikke alle sokn i kommunen er med i samarbeidet om et felles menighetsråd, kan ikke det felles menighetsråd bestemme sammensetningen av kirkelig fellesråd. Det må sikres en balanse i sammensetningen som ivaretar også hensynet til de andre soknene. Reglene kan sørge for slik balanse ved å fastsette at de sokn som står utenfor samarbeidet, ikke gis forholdsmessig svakere representasjon soknene imellom enn det ellers ville hatt. Kirkerådet foreslår at denne målsettingen oppnås ved at det gjøres noen tilpasninger i kirkeordningen § 15.

Etter kirkeordningen § 15 er det krav om at kirkelig fellesråd i kommuner med fire eller færre sokn skal ha to medlemmer fra hvert sokn. Spørsmålet er om dette skal opprettholdes også her. Der det felles menighetsråd har få medlemmer, kan et slikt krav lede til at en unødvendig stor del av medlemmene i det felles menighetsråd *må* bli valgt som medlem av kirkelig fellesråd. Det taler for at kravet bør begrenses til ett eller to medlemmer fra hvert samarbeidende sokn.

Det bør være opp til det felles menighetsråd å ta stilling til om de enkelte soknene skal ha ett eller to medlemmer i kirkelig fellesråd, eventuelt med innbyrdes forskjeller mellom soknene i samarbeidet. Det siste kan ses i lys av og eventuelt begrunnes med at de ulike soknene har ulik representasjon også i det felles menighetsråd. Se om dette i forslaget til § 6 annet ledd.

Kirkerådet foreslår derimot at den vanlige ordningen med to representanter fra hvert menighetsråd følges for sokn med eget menighetsråd – så lenge det er mindre enn fem sokn i kommunen.

Sammensetningen av kirkelig fellesråd der alle sokn i kommunen er med i samarbeidet om et felles menighetsråd

Der alle sokn i kommunen deltar i samarbeidet, bør det være opp til det felles menighetsråd selv å ta stilling til sammensetningen av kirkelig fellesråd.

Sammensetningen må ses i sammenheng med rådenes respektive oppgaver. Det felles menighetsråd må imidlertid kunne velge å *organisere sitt arbeid* som om det var et menighetsråd i en ettsoknskommune. Da vil det i så fall ikke bli noe valg av representanter til kirkelig fellesråd. Den *kirkelige* representasjonen blir altså lik i de to rådene. Den kommunale representanten kommer som ellers i tillegg.

Alternativt kan det felles menighetsråd velge å rendyrke menighetsrådsoppgavene og utpeke et *færre* antall representanter til kirkelig fellesråd for utføring av dette rådets oppgaver. Men også her må en begrensning være at samtlige sokn er representert.

Uansett kan vi ikke *her* la kirkeordningen § 15 tredje ledd komme tilsvarende til anvendelse slik som ovenfor der *ikke* alle soknene i kommunen omfattes av samarbeidet.

Med bare ett medlem i kirkelig fellesråd fra hvert sokn når det er fem eller flere sokn i kommunen, ville ikke det felles menighetsråd da *kunne* velge å gi kirkelig fellesråd lik

sammensetning som det felles menighetsråd. Det følger av forslaget til § 6 om hvordan det felles menighetsråd er sammensatt. Denne presiseringen kommer frem i forslaget nedenfor. Se der at § 7 siste ledd ikke viser til tredje ledd.

Kirkerådet foreslår etter dette at § 7 skal lyde slik:

§ 7. Kirkelig fellesråds sammensetning i kommuner med felles menighetsråd

I kommuner med felles menighetsråd som ikke omfatter samtlige sokn i kommunen, består kirkelig fellesråd av:

- a) to menighetsrådsmedlemmer fra hvert sokn i kommunen, valgt av det enkelte menighetsråd; sokn med felles menighetsråd velger ett eller to menighetsrådsmedlemmer fra hvert sokn, og
- b) en prost eller annen prest oppnevnt av biskopen. Biskopen kan unnlate oppnevning dersom det er valgt inn en prest etter bokstav a).

I tillegg kan kommunen velge en representant.

Er det fem eller flere sokn i kommunen, velges bare ett menighetsrådsmedlem fra hvert sokn.

Representantene velges sammen med et tilsvarende antall vararepresentanter for fire år.

De nærmere regler om valg av kirkelig fellesråd som er gitt av Kirkemøtet, kommer tilsvarende til anvendelse.

Biskopen har rett til å ta del i fellesrådsmøte, men uten stemmerett. Kirkelig fellesråd kan innkalle andre til å ta del i forhandlingene, men uten stemmerett.

I kommuner med ett og samme felles menighetsråd som omfatter samtlige sokn i kommunen, bestemmer det felles menighetsråd om kirkelig fellesråd skal ha alle eller kun et utvalg på minimum fire av medlemmene i det felles menighetsråd. Samtlige sokn må være representert. Kirkelig fellesråd må bestå av minst fire medlemmer i tillegg til den representant henholdsvis biskopen og kommunen utpeker. Første ledd bokstav b), annet ledd og fjerde til sjette ledd gjelder tilsvarende.

Søknad om felles menighetsråd – § 8

Bispedømmerådet godkjenner søknader om felles menighetsråd. De foreslåtte regler er å regne som rammer eller minstekrav for hva menighetsrådene må sørge for å avklare i en søknad. Når bispedømmerådet er gitt myndighet til å godkjenne et slikt samarbeid, vil det også kunne sette formelle *vilkår* for å godkjenne søknaden.

Kirkerådet foreslår slik ordlyd i § 8:

§ 8. Søknad om å etablere et felles menighetsråd for flere sokn

De menighetsråd som ønsker å inngå samarbeid om felles menighetsråd, sender søknad til bispedømmerådet om godkjenning av ordningen senest en måned før fristen for å levere listeforslag ved valg av menighetsråd.

Bispedømmerådet kan stille vilkår for å godkjenne søknaden.

Bispedømmerådets vedtak om godkjenning av etableringen av et felles menighetsråd må finne sted innen 14 dager før fristen for å levere listeforslag ved valg av menighetsråd, for at etableringen skal kunne få virkning for førstkommande valgperiode.

Oppløsning av samarbeidet – § 9

Et sokn bør stå fritt til å tre ut av samarbeidet om felles menighetsråd. Kirkerådet antar at det er representantene fra det enkelte sokn i det felles menighetsråd som er nærmest til å vurdere ønskeligheten av fortsatt samarbeid eller tilbakeføring til den alminnelige ordning med eget menighetsråd. Også soknepresten for vedkommende sokn bør ha stemmerett, hvis denne sitter i det felles menighetsråd. Dette bør gjelde også der presten er sokneprest for andre sokn. Krav til stemmetall bør være alminnelig flertall. Det kan oppstå stemmelikhet, slik at dette kravet ikke er oppfylt. Da bør vedkommende sokn være forpliktet til å fortsette samarbeidet.

Det kan reises spørsmål om det er *menighetsmøtet* som bør avgjøre spørsmålet om fortsatt samarbeid. I alle fall må menighetsmøtet høres.

Av praktiske grunner bør uttredden bare kunne skje i samband med en ny valgperiode.

Det ligger i ordningen og bestemmelsene ovenfor at de sokn som ønsker å fortsette samarbeidet – det trenger ikke være mer enn to – følger bestemmelsene som ellers, herunder om forberedelsen til valget. Men når ett eller flere sokn trer ut av et etablert samarbeid, kan det være behov for å justere sammensetning både i det felles menighetsråd og i kirkelig fellesråd. Kirkerådet mener det er unødvendig å si dette i reglene her. Det samme gjelder at § 5 kommer til anvendelse for de gjenværende samarbeidende sokn.

Kirkerådet foreslår etter dette slik ordlyd i § 9:

§ 9. Uttreden fra samarbeidet om felles menighetsråd

Det enkelte sokn i et felles menighetsråd kan tre ut av et etablert samarbeid om felles menighetsråd. Til dette kreves alminnelig flertall blant representantene fra vedkommende sokn, medregnet soknepresten fra dette soknet. Menighetsmøtet skal avgi uttalelse i spørsmålet om uttredden.

Eventuell beslutning om uttredden skal treffes i forkant av en ny valgperiode.